

Поведінка дитини з аутизмом розладжена, вона не вміє володіти своїми емоціями, у тому числі негативними. Це часто приносить труднощі батькам, що не можуть контролювати реакції дитини. Як наслідок, вони соромляться з'являтися з ними на вулиці й у громадських місцях, на прогулянці ж воліють усамітнитися в тихий куточок парку, а не грати в оточенні дітей на дитячому майданчику. Однак такий вибір шляху найменшого опору дозволить лише на час сховатися від проблеми; не вирішить її, а лише збільшить.

Трапляється два види ситуацій: а) дитина намагається підвищити своє емоційне тло, власними діями провокуючи переживання визначених примітивних емоцій, що дають їй заряд енергії; б) вихлюпує негативні емоції. В обох випадках дитина діє на рівні підсвідомості: вона просто відчуває, приміром, надлишок негативних емоцій або недолік психічної енергії й інтуїтивно намагається повернутися в більш збалансований стан.

Основним способом психотерапевтичної допомоги дитині в обох випадках стане проведення терапевтичних ігор, ціль яких – допомогти дитині досягнути стану психічної рівноваги, тобто мається на увазі психотерапія. У ході проведення терапевтичної гри стає можливим:

- допомогти дитині зняти напругу, що нагромадилася;

- згладити прояв подібних афективних спалахів, зробити їх більш контрольованими;
- навчити дитину виражати емоції більш адекватним способом.

Особливості терапевтичних ігор:

1. Терапевтична гра не планується заздалегідь, проводиться в міру необхідності. Ця необхідність виникає в зв'язку зі спонтанною зміною стану дитини, тому психолог повинний бути готовий до проведення такої гри.

2. У терапевтичній грі необхідний ведучий – психолог, що, пригравши дитині, переживаючи разом з нею визначені емоції, коментуючи що відбувається, поступово навчає дитину усвідомлювати власні емоції і надалі контролювати них.

3. У терапевтичній грі обов'язково присутній об'єкт, на який спрямовані дії дитини: це можуть бути матеріали – крупа, вата, вода і предмети – кубики, конструктор, газети.

4. Проводити терапевтичні ігри варто у спокійній обстановці – вдома або в навчальному центрі.

5. Для терапевтичної гри характерний принцип повторюваності. Засвоївши цю гру як спосіб «легалізації» власних емоційних реакцій, дитина наступного разу, коли відчує необхідність емоційного тонізації або розрядки, сама запропонує пограти в неї.

6. У ході проведення терапевтичної гри стає можливим виявлення прихованих страхів дитини.

Тактика дій дорослого при проведенні терапевтичних ігор припускає наступні шляхи:

- Організація виконання бажання дитини при контролі всього плину гри. Доцільність обрання такого шляху підтверджується тим, що сила бажання дитини з аутизмом велика, а особливості її психіки не дозволяють їй просто забути про нього. Здорові діти також виявляють чудеса винахідливості, домагаючись свого. Але в цьому випадку ними рухає насамперед мотив одержання задоволення. Дитина з аутизмом випробує насамперед дискомфорт: саме бажання позбутися від напруги є для неї мотивом досягнення бажаного. При цьому вона не забуває про бажання, може пам'ятати про нього роками.

- Пропозиція дитині більш адекватного заміника бажаного. Діти неохоче погоджуються на такі заміни, але якщо її бажання небезпечно, будьте наполегливі у своїй пропозиції – дитина погодиться, якщо відчує, що по-іншому не вийде;

- Переключення дитини на стереотипну гру.

- Проведення єдиної лінії виховання. Якщо дитині говорити спочатку «ні», а після довгих прохань раптом сказати «так», у дитини не сформуються чіткі уявлення про те, що дійсно можливо, а що ні. Для дитини це особливо небезпечно: вона не може враховувати тонкощі людської психології, і в неї сформується спотворена система уявлень.

Деякі приклади терапевтичних ігор:

1. Ігри з крупами

- дощ, град

Ця гра обумовлена фактурою матеріалу – дрібні розміри, характерні звуки, видавані при падінні, особливі тактильні відчуття при перебиранні в руках. Імовірність того, що дитина стане розкидати крупи, дуже велика. Знання цієї закономірності дозволяє підготуватися заздалегідь: виберіть підходяще місце для ігор із крупою (краще грайте на кухні), а в момент, коли сенсорна гра перетече в терапевтичну, відразу словесно позначте дії дитини: «Ой, дощ пішов!» (гречка, рис), «Ой, град почався!» (горох, квасоля).

2. Ігри з ватою

- сніг іде

Відщипуйте разом з дитиною невеликі шматочки вати, підкидайте нагору зі словами: «Сніг йде». Спостерігайте за падінням «снігу», подуйте на нього, щоб він подалі не падав.

- сніжки

З невеликих шматків вати «ліпите сніжки» (формуєте руками грудку), і зі словами : «Давайте грати в сніжки» кидаєте одне в одного.

3. Ігри з кубиками, деталями конструктора і коробками

- салют

Підкидайте разом з дитиною дрібні деталі конструктора або кульки, бусини. З них у коробку і, якщо дитина захоче, відновить гру – «салют продовжується»

- смітник

Візьміть картонну коробку великих розмірів і скидайте в неї різноманітні непотрібні предмети – коробочки, пластикові пляшечки, ганчірочки – зі словами: «Викидаємо сміття!»

4. Ігри з невеликими подушками, рушниками, мотузками, коробками

- хто сильніше

У цій грі дорослий пропонує дитині взятися за кінець мотузки і починає тягти за інший кінець зі словами: «Віддай! Віддай!». Дитина включається в гру, тягне мотузку на себе.

- падаюча вежа

З великих і маленьких подушок будується вежа, на яку дитина з лементами запригує. Вежа будується такої висоти, щоб стрибок був безпечний для дитини.

- штурм фортеці

З подушок, ковдр, порожніх коробок будуємо «фортеця», збираючи всі предмети в одну купу. З лементами: «Ба-бах! Стріляємо по міцності!» кидаємо в «фортецю» м'ячі. Гра продовжується, поки купа не розвалиться на шматки»

5. Ігри зі старими газетами або журналами

- паперова битва

Приготуйте «снаряди» - зімніть сторінки непотрібних газет або журналів. Битва починається: з лементами: «От тобі!» кидайте одне в одного грудки папера.

- Паперовий листопад

У цій грі можна порвати сторінки газет і журналів на шматки, а потім підкидати оберемки паперу

вгору зі словами: «Листи кружляються і падають!» Наприкінці гри обов'язково організуйте «збирання листів».

6. Ігри з водою

- повінь, водоспад, фонтан

Якщо дитина захотіла розлити воду, організуйте гру у ванній кімнаті. Налийте воду у ванну і починайте переливати її – наливайте у великі ємкості і знову у ванну, влаштовуючи «водоспад», «фонтан».

- пирскавки

Улітку на вулиці або на дачі організуйте гри з розбризкуванням води. Можна використовувати водяний пістолет, гумову грушу, шланг із водою. У цій грі припустимо «промокнути до нитки», але по закінченні гри переодягніть дитину в сухий одяг.